Művészet és társadalom 1945—1980

Hazánk felszabadulásának 35. évfordulója és az MSZMP XII. kongresszusa tiszteletére *Budapesten, a Műcsarnokban nagyszabású kiállítás nyílik március 19-én Művészet és társadalom 1945—1980* címmel. Művészet és társadalom — e két fogalmi meghatározás jelenléte a kiállítás címében és programjában egyfajta összevetésre, kölcsönhatásra mutat. A két évszám pedig időrendi, történelmi feldolgozást jelent.

A kiállítás egységei meghatározott időszakokat foglalnak magukba. A rendezők a következőképpen periodizálták az eltelt 35 esztendőt: 1945—48, 1948—62, 1962—75 és 1975—80. A tárlat igyekszik bemutatni művészet és társadalom összefüggését a felszabadulás óta eltelt időszakban. Ennek megfelelően a Műcsarnok termeiben látható kiállítás *egyik vonulata a társadalmi események dokumentációja, másik a művészeti alkotások sora.* Ebben a viszonylatrendszerben a közönségnek módjában áll a döntő fontosságú társadalmi események helyzetmeghatározó mércéjével szemlélni a műveket.

A kiállítás ennek szellemében összekapcsolja a társadalom és művészet kérdéseit bizonyítva, hogy *a művészet az egészséges közösségi élet szerves része.* A rendezés is eltér a tárlatok szokásos módszereitől: *több műfaj és művészeti ág egyidejű bemutatására* vállalkozik. A műveket három vízszintes zónában helyezték el: a felső zónában plakátok, a középső zónában festmények, grafikák, textíliák, az alsóban iparművészeti alkotások és ipari formatervezési tárgyak kerülnek. Ebben a viszonylatban a művek — a térplasztikákkal együtt — mint kormeghatározó dokumentumok, tágabb összefüggések felismerésére adnak lehetőséget.

Nemzetközi értekezlet

A Vöröskereszt több mint százéves nemzetközi mozgalmában szerte a világon az idén megemlékeznek az Ifjúsági Vöröskereszt megalakulásának 60 éves jubileumáról. Az évforduló jegyében ezúttal *Budapesten rendezik meg március 18. és 21. között az európai ifjúsági vöröskeresztes vezetők nemzetközi értekezletét.* Házigazdája — a Vöröskereszt Társaságok Ligájának felkérése alapján a — Magyar Vöröskereszt.

A budapesti tanácskozáson a Vöröskereszt európai ifjúsági vezetői *összegezik az 1979-ben, a nemzetközi gyermekév során szervezett vöröskeresztes akciók eredményeit, és megvizsgálják az együttműködés továbbfejlesztésének lehetőségeit.*

„Mint virágoskertet"

Új könyvtár a gyógyszerészkaron

Ősszel költöztek az Eötvös utcából a Zrínyibe, az egyetem újonnan átalakított épületébe. *A gyógyszerésztudományi kar könyvtára ideális helyet kapott.* Reprezentatív olvasótermet. Az asztalokra hatalmas ablakokon ömlik a fény, körben a polcokon, a galérián a könyvek, a bekötött folyóiratok nyugodt rendje. A ház pincéjében a raktár, pillanatnyilag félkész.

Pálfy Gyula tudományos főmunkatárs, a könyvtár gazdája, és — úgy tűnt — megszállottja levezetett a vaskos boltívek alá.

— Lehet, hogy a raktár látványa nem olyan vonzó, hangulatkeltő és gondolatébresztő, de mindenfajta kár ellen védi a könyveket, különösen a ritkán használt anyag tárolására alkalmas. A könyvnek is az a környezet az egészséges, ami az embernek. Félautomata szellőzőberendezés biztosítja majd a raktár szárazságát, gürdülő szekrényekben a legmodernebb, úgynevezett tömör raktározási rendszerben helyezzük el az anyagot, ami megvédi a fénytől, a hősugárzástól, a rovaroktól.

*

A gyógyszerészeti tanulmányok és a kutatómunka igényeinek figyelembevételével a hatvanas évek elején, a kar megalakulásakor hozták létre a könyvgyűjteményt, az országban ez az egyetlen gyógyszerészkari könyvtár. Jórészt külföldi kiadványokat gyűjtenek, s természetesen a teljes magyar nyelvű gyógyszerésztudományi anyagot. Mindez az oktatók, kutatók, hallgatók, gyakorló gyógyszerészek, orvosok rendelkezésére áll, főiskolások (főképp kémiaszakosok) is kölcsönözhetnek, s bárki, aki a gyógyszerésztudományok iránt érdeklődik.

— *A szakkönyvtári munka nyilvánvalóan másfajta felkészültséget és ismereteket követel, mint amilyen a közművelődési könyvtárakban szükséges.*

— Sajnos, a könyvtárosok természettudományos képzése máig megoldatlan. Az ELTE-n általában bölcsészettudományi stúdiumokkal párosítják a könyvtár szakot; csak két főiskolán, a nyíregyházin és a szombathelyin lehet természettudományos szakot választani a könyvtár mellé, de ezt kevesen teszik. A mi szakmánk nem divatos, nem közismert. Harminckét éve vagyok a pályán, azelőtt orvosi könyvtárban dolgoztam, tíz éve itt, széleskörűen ismerem a különféle oktatási intézmények belső életét is, de még sohasem hallottam, hogy középiskolákban a pályaválasztás idején a könyvtárosság szépségeiről beszéltek volna. Valahogy úgy szemlélik az emberek a könyvtárakat, mint a virágoskerteket. A virágoskert van, létrejött, díszlik, s a legritkább esetben jut eszünkbe, hogy kialakították. Nemigen gondolunk arra, hogy koncepció is kell egy könyvgyűjtemény létrehozásához, tájékozottság a közönségigényről, készség a gyűjtemény föltárására, bemutatására, konzerválására, tehetség és kellő intelligencia az emberekkel való foglalkozáshoz. A pályának több évszázados hagyománya van, csak a szemlélete nem elég haladott. Sokan mindössze enynyit gondolnak róla: a könyvtárosnak jó, mert sokat olvashat. Ez igaz ugyan, hiszen a látogatókat nem tudjuk tájékoztatni, ha magunk is nem olvasunk. De egy szakkönyvtárban az átlagosnál nagyobb tárgyismeret ugyanolyan követelmény, mint legalább két világnyelv ismerete, hiszen a szűkebb szakterületek művelői a nagyobb olvasóközönség reményében ezeken a nyelveken publikálnak.

*

— *A tudományos kutatómunka alapfeltétele a „jól informáltság", a kutatónak folyamatosan tájékozódnia kell tudományága legújabb eredményeiről, az új kutatási irányokról — a világ minden sarkából. Szegeden és „szellemi vonzáskörzetében" kielégíthető-e a gyógyszerészet tudósainak, tanulóinak és a gyakorló gyógyszerészeknek az információigénye?*

— Igen. A mi könyvtárunk hetvenféle magyar és idegen nyelvű folyóiratot előfizet, az alapvető szakkönyveink is megvannak. Jól szervezett a könyvtárközi kölcsönzés. Megrendeléseinket egyeztetjük az akadémiai intézetekkel, a megfelelő, tudományegyetemi tanszékek könyvtáraival. A folyóirat-előfizetéseket persze nehéz előre tervezni, mert évek óta egyre drágábbak. Nem tehetünk mást, szelektálunk, a kevésbé igényelt lapokat lemondjuk. Amelyek nélkülözhetetlenek, de nagyon megdrágultak, azokat más intézményekkel együttműködve szerezzük be. Itt van például a Chemical Abstracts, angol nyelven referál a világ legfontosabb kémiai folyóirataiban megjelent közleményekről. Roppant apparátussal dolgozik, s bár nem pénzt, hanem tudományos elismerést jelent a tudósoknak, ha felkérik őket a szerkesztésben való közreműködésre, az előállítás mégis nagyon sokba kerül. Most egész Dél-Magyarország területére egyetlen példánya jár, hiszen körülbelül 200 ezer forint az évi előfizetési díja.

*

— *Úgy tudom, a nyáron országos konferenciát rendeznek itt, a gyógyszerészkar védnökségével, amelyen többek között azzal is foglalkoznak, mit tehetnének a könyvtárosok a szakirodalmi információk iránti nagyobb igény felkeltésére. Talán nem kellően érdeklődők a gyógyszerészek?*

— Nem annyira, mint szükséges lenne. Magyarországon az utóbbi évtizedben új szakma született: a klinikai gyógyszerészet. A gyógyszerész az orvos közvetlen partnere, tehát föltétlenül szükséges, hogy ugyanolyan olvasott legyen. A gyakorló gyógyszerészek között pedig sokan vannak, akik nem is tudják, hova mehetnek tájékozódni. A konferencián szeretnénk fölhívni a figyelmet, milyen információs bázisok állnak rendelkezésükre, s a kórházi, klinikai könyvtárosoknak elmondani, hogy különös figyelemmel foglalkozzanak a gyógyszerészekkel is.

Sulyok Erzsébet

Hazatérés...

A hír megdöbbenést keltett. Egy ötvennégy éves szegedi színész a nemzet első színházához szerződött. Pedig akár a szegedi teátrum történetét is megírhatná *Kátay Endre.* Legalábbis az utóbbi harminc évét, mert 1949 óta szinte állandó tagja a szegedi társulatnak. Érdekes egyéniség. Voltak olyan rendezők, igazgatók, akik esküdtek tehetségére. Karakterszínésznek tartották, és főszerepekkel halmozták el. Ám az is előfordult, hogy csak néhány mondat jutott neki a színpadon. Hogy miért írom mindezt múlt időben? Az utóbbi évek csak a megérdemelt szép sikereket hozták.

— *Egy ötvennégy éves színész mire emlékszik vissza szívesen?*

— Szeretem felidézni a múltat, a fiatalságomat, de egy idő óta a jövő foglalkoztat.

— *És miért?*

— A Nemzeti Színház ajánlata. De tulajdonképpen néhány hete már döntöttem is; két hét gondolkodási időt kértem. Nem szaporítom a szót: a következő évadtól a Nemzeti tagja leszek.

— *Hogyan fogadták a hírt a szűkebb pátriában?*

— Furcsák az emberek. Volt aki előre köszön, pedig azelőtt az üdvözlésemet sem fogadta. Más a vállamat veregette, régóta tudom, ott a helyed — mondta. Korábban csepürágónak tartott.

— *Milyen érzéssel hagyja itt az anyaszínházat?*

— Soha nem akartam Pestre menni. Összenőttem a Tisza-parti várossal, és nem tudtam volna elképzelni, egyszer képes leszek arra, hogy elszakítsam a látszatatlan köldökzsinórt. Én már évtizedekkel ezelőtt letelepedtem itt. Berendezkedtem a szegedi életre, és arra számítottam, innen megyek nyugdíjba. De ilyen hívás, megtiszteltetés elől nem lehet kitérni.

— *Az utóbbi években a egyszerű Csurka-darabokban mindig főszerepet kapott. Alakítását a kritika is ismerte. Talán ez is segítette mostani előrelépését?*

— Hogy mi mivel függ össze, az csak utólag derül ki. A minap összefutottam a kaposvári színház igazgatóval, *Babarczyval.* Ő is hallotta a hírt, gratulált. De hozzátette, a vendégszerepléseid miatt jutottál el a Nemzetibe. Valóban így van. Szegedről 1971-ig ki se mozdultam. Pedig egykori igazgatóm mindig hangsúlyozta, egy színésznek menni, menni és mennie kell. Nem szabad egy helyen maradni, mert lekozmál. Abban az időben úgy éreztem, a taccsvonalra kerültem. Nem kaptam szerepet, ezért Kaposvárra szerződtem. *Komor István* néhai igazgató, *Zsámbéki Gábor* és *Asher Tamás* akkor kezdett modern színházat csinálni. Kaposvár fogalom lett. Engem pedig megszerettek, kitűnő szerepeket kaptam. Két év múlva ismét szegedi lettem, ám vendégként rendszeresen visszajártam Kaposvárra. Most tavasszal is játszom ott *Pinter: Hazatérés* című darabjában, és egy musicalben. Úgy érzem, tényleg nem a szegedi harminc év hozta meg a művészi elismerést. Kicsit fáj is, mert ennek a Tisza-parti városnak adtam a fiatalságomat, és nem mindig éreztem, hogy a befektetett energia eredményt hoz.

— *Sértett embernek érzi magát?*

— Miért lennék az, amikor végül is az élettől megkaptam amit vártam. Nem vagyok sértődött ember, de nekem elsősorban elégtétel a pesti meghívás. Évekig észre sem vettek Szegeden. Gyakran éreztem, hogy könyörtelen ez a pálya. Pedig gyönyörű hivatás a miénk. Csak néha egyesek könyörtelenné teszik a művészetet. Mindig becsületesen akartam élni. Egyszer egy régi színházi vezetőtől kérdeztem, miért adtok előnyt a hízelgésnek? A válaszra ma is pontosan emlékszem: „Mi azt szeretjük." Igyekeztem az emberek szemébe nézni, és úgy érzem, nem bújtam el, ha valamilyen jó ügyért ki kellett állni. A szívemet adtam a városért, és mit kaptam? Ne mosolyogjon ki, talán nem idevaló téma, de a harminc év alatt azt nem tudtam elérni, hogy egy nyomorék rokonom telefont kapjon. Félre ne értsen, nem a nagyképűség vagy, hogy pesti színész lettem, mondatja ezt velem. Hanem az elkeseredettség, ami miatt itthagyom Szegedet. Pál Tamás megígérte, minden évben kikér egy-egy szerepre. De azért nem furcsa? Három évtizedes szegedi munkásságom eredménye: a kaposvári sikereimért Pesten kapom az elismerést.

— *Hogyan tovább?*

— Nyáron a városmajori szabadtéren játszom a *Paraszt Hamlet*ben. Aztán pedig új szakasz kezdődik életemben. Az öröm mellett kis szorongást, félelmet is érzek. Tudom, többet, jobbat kell nyújtanom, és azért mindig az eszembe jut, túlvagyok már az ötödik ikszen.

— *Mi lesz a tanyával, az ásotthalmi gyümölcsössel?*

— Majd hazajárok. Kertészkedni.

Halász Miklós

Több orvos kerül vidékre

Ötéves a friss diplomás orvosok elhelyezkedésének pályázati rendszere. A tapasztalatokat összegezve az Egészségügyi Minisztériumban elmondták az MTI tudósítójának, hogy *a fiatal orvosok, fogorvosok és gyógyszerészek munkába állásának pályázati irányítása országszerte jól előmozdította az üres körzeti orvosi állások mihamarabbi betöltését.*

A társadalom érdeke azt kívánja — hangsúlyozták a minisztériumban — hogy az orvosellátottságban az ország egész területén arányosan az igények optimális kielégítésére törekedjünk. Ezt szolgálja a pályázati rendszer.

A pályázati rendszer kétségtelen eredménye, hogy a *vidéki orvosellátottság jobb lett, oda került több fiatal orvos, ahol nagyobb szükség van rájuk.* Csökkent az üres állások száma.

Az országos helyzetkép adataiból még annyit: jelenleg az összes orvosi állás mintegy 7 százaléka betöltetlen. Különösen *sok szakember hiányzik a közegészségügy, járványügy, az üzem- és az iskolaegészségügy területéről,* s a körzeti orvosi állások is az átlagosnál kevésbé vonzó munkakörök közé tartoznak.

Szolnok megyében most 177 orvosi körzetben foglalkoznak a 450 ezres lakosság egészségügyi ellátásával. Ez megfelelőnek mondható. A városokban és Tiszafüred nagyközségben 35 gyermekorvosi körzetet alakítottak ki, s még továbbiakat szerveznek. A körzeti orvosok csaknem felének van szakképesítése. *Jó forrása az orvosellátásnak a Szegedi Orvostudományi Egyetem oktató kórházaként működő Hetényi Géza Kórház, az ott gyakorló fiatalok közül ugyanis sokan maradnak Szolnok megyében pályakezdő orvosnak.*

A Borsod megyei falvakban is javult a körzeti orvosi ellátás. Különösen sok erőfeszítést tesznek az orvoshiány leküzdésére a legmostohább ellátottságú országrészek közé tartozó Szabolcs-Szatmárban. Pályázaton kívül nem töltenek be állást — természetesen az ösztöndíjjal végzők kivételével — Vas megyében. A nagy felelősséggel járó, önállóságot igénylő körorvosi állásokba nem helyeznek pályakezdőket.

Köszönet érte

Amikor először fölvetődött a DÉMÁSZ-nál a gondolat: segíteni kellene a bölcsődéket, 1974-et írtunk. Az elhatározásból szocialista szerződés lett. Az üzemigazgatóság vállalta, hogy a bölcsődék igazgatóságához tartozó 14 gyermekintézményben soron kívül, rendszeresen, térítés nélkül elvégeznek minden munkát a zavartalan villamosenergia-szolgáltatás érdekében.

Azóta eltelt több mint 5 esztendő. A DÉMÁSZ szegedi dolgozóinak vállalásai nyomán a bölcsőde igazgatósági épületében új mérőhely-berendezések működnek, új vezetékek húzódnak, megjavították a Csillag téri bölcsőde tűzhelyét és szárítóját, a Partizán utcai fűtését, az odesszai szárítókemence elektromos mechanikus szerkezetét, javítottak, korszerűsítettek az Ilona utcai és az Április 4. útján levő bölcsődében is. A Petőfi Sándor sugárúti, a mihálytelki intézményben kábelt fektettek, mérőket, csatlakozókat szereltek, a Dobó utcaiban a mosoda belső berendezéseit szerelték föl. Dolgoztak Dorozsmán, a Göndör sori bölcsődében, a szőregiben, a Tarján III. számú bölcsődében az udvart térvilágítással látták el. Az 1977-es esztendő legnagyobb munkáját a Töltés utcai csecsemőotthonban végezték: 10 ember 2 hónap alatt 70 ezer forint értékben fölújította az egész intézmény villamos berendezését, udvart és játszóteret alakítottak ki. A következő évben az új helyiséget földeléssel látták el, sőt arra is vállalkoztak, hogy padokat, asztalokat készítenek, a régieket pedig megjavították.

Az öt esztendő alatt csaknem 200 ezer forint értékű munkát végeztek térítés nélkül a DÉMÁSZ dolgozói a szegedi bölcsődékben.

Nem kétséges tehát: a szerződésben vállaltaknak eleget tettek a villamossági szakemberek. Ezt állapították meg a közelmúltban is, amikor a Bölcsődék és Csecsemőotthonok igazgatósága, valamint a DÉMÁSZ képviselői ismét összeültek, hogy értékeljék a vállalások teljesítését.

Hogy a szerződés továbbra is életképes, bizonyítja az eddigi munka és a bölcsődék további igényei is. Az eltelt időszakban ugyanis újabb intézményekkel gazdagodott a város, s jelenleg 23 bölcsőde venné köszönettel az áramszolgáltató vállalat példamutató segítségét. Közös megegyezéssel és elhatározással papírra vetették tehát: *megerősítik az 1974-ben kötött szerződést, hogy a vállalat hozzájárulásával jobb körülményeket teremtsenek a bölcsődés korú gyermekeknek.*

Valamennyi kisgyermekes szülő nevében is köszönet érte.

Ch. Á.